

MTB - MLE

Una nga Kwartar – Modyul 13: Pag-ila sa mga Bahin sa Pahayag

MTB – MLE – Ikaduha nga Grado
Alternative Delivery Mode
Una nga Kwartar – Modyul 13 Pag-ila sa mga Bahin sa Pahayag
Unang Edisyon, 2020

Batas Republika 8293, Seksiyon 176 naga ingon nga dili mahimong makaangkon og katungod sa copyright sa bisan unsa nga tagsulat ang gobyerno sa Pilipinas. Bisana pa man, kinahanglan una ang pagtugot sa ahensya sa gobyerno nga nagpatuman sa tagsulat kung kini mahimong pagkakitaan. Apil sa mga pwede nga buhaton sa maong ahensya ang pagtakda sa mahimong bayad.

Ang mga tagsulat sa (istorya, basahon, balak, kanta, hulagway, ngalan sa produkto o brand name, tatak o trademark, salida sa telebisyon, pelikula, atbp.) nga ginamit niini nga modyul nagpanag-iya sa copyright nianang mga gihisgutan. Paningkamutan nga matultulan sila para makuha ang ilang pagtugot sa paggamit sa mao nga mga materyales. Wala giangkon sa mga nagmantala ug sa nagsulat ang katungod isip tag-iya niini. Ang unsa man nga gamit gawas niining modyul, kinahanglan ang pagtugot gikan sa orihinal nga pagsulat.

Walay bisan unsa nga bahin o parte niining materyales ang mahimong kopyahon o ipatik sa unsa man nga pamaagi nga walay pagtugot sa departamento.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon
Kalihim: Leonor Magtolis Briones
Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat: Isabelo N. Jagape Jr., Alma S. Dagondon

Editors: Dr. Noemi B. Alforte, Lucita B. King, Jean S. Cabeguín, Liza D. Gamali, Zoila Deirdre G. Murillo, Rosabella T. Abao, Juan Paolo A. Galua, Jan Neil U. Acero

Tagasuri: Dr. Noemi B. Alforte, Saturnie P. Udalbe, Rosabella T. Abao
Urduha B. Sabuero, Jan Neil U. Acero

Tagaguhit: Ghebre D. Pallo, Isabelo N. Jagape Jr.,

Tagalapat: Seigfred R. Pulgarinas, Racquel Rose S. Dagondon, Isabelo N. Jagape Jr

Tagapamahala: Dr. Arturo B. Bayocot, CESO III, Regional Director

Dr. Edgardo V. Abanil, CESE, Schools Division Superintendent

Dr. Lanila M. Palapar, Assistant Schools Division Superintendent

Dr. Emelia G. Aclan, CID Chief

Dr. Linda D. Saab, Division EPS-LRMDS

Dr. Noemi B. Alforte, Division EPS, MTB-MLE

Nelson G. Abeló, PSDS Designate

Inilimbag sa Pilipinas ng Sangay ng Camiguin

Department of Education –Region X

Office Address : B. Aranas St., Poblacion, Mambajao, Camiguin

Website : www.depedcamiguin.com

E-mail Address : depedcamiguin@gmail.com, camiguin@deped.gov.ph

MTB-MLE

Una nga Kwartar – Modyul 13: Identify the Parts of a Sentence (Subject and Predicate) MT2GA-Ie-f-2.5 (Week 6)

Ang aklat na ito ay magkatuwang n inihanda at sinuri ng mga edukador mula sa mga publiko at pribadong paaralan, kolehiyo, at /o unibersidad. Hinikayat naming ang mga guro at ibang nasa larangan ng edukasyon na mag-email ng kanilang puna at mungkahi sa Kagawaran ng Edukasyon sa action@deped.gov.ph.

Mahalaga sa amin ang inyong mga puna at mungkahi.

Pasiuna nga Mensahe

Para sa Magtutudlo:

Kumusta, malipayong paggamit niining **MTB-MLE Ikaduha nga Grado** Alternative Delivery Mode (ADM) Modyul sa **Paghatag sa Komento ug Pangutana**.

Kini nga Module nadesinyo, naugmad ug nasusi sa pagtinabangay sa mga magtutudlo nga gikan sa pampublikong institusyon para sa pagtabang kanimo nga makab-ot ang sumbanan nga gitakda sa K to 12 Curriculum samtang ilang gibuntog ang mga babag nga adunay kalabutan sa personal, social, ug economic nga mga sitwasyon sa ilang pag-eskwela.

Kining kapanguhaan sa pagkat-on o learning resource gilauman nga makapadasig sa magtutuon o bata nga mobuhat sa mga giniyahan ug gawasnong buluhaton sa iyang kaugalingon nga lihok ug panahon. Dugang pa, ang katuyuan usab niini mao ang pagtabang sa magtutuon o bata nga makakuha sa mga gikinahanglan nga kahanas niining atong panahon karon sa ika- 21 nga siglo samtang gitagaan usab og konsiderasyon ang ilang mga panginahanglan og sitwasyon.

Isip dugang nga materyales sa nag-unang teksto, makita ninyo kini nga kahon sa kinatibuk-an sa modyul.

Mga Minugbo nga Sulat sa Magtutudlo

Ang sulod niini nga parte mga pahinumdom, mga estratihiya nga maggamit sa paggiya sa mga magtutuon.

Isip magtutudlo, ikaw ang gilauman nga maghatag sa magtutuon o bata kung unsaon paggamit niini nga Modyul. Gitahasan usab ikaw sa pagsubay sa pag-uswag sa iyang kahibawo samtang imo siya gitagaan og higayon nga makatuon sa iyang kaugalingon nga pagkat-on sa kahibawo. Ug usab, gitahasan ka nga dasigon ug tabangan ang magtutuon o bata sa iyang pagbuhat sa mga buluhaton sulod niini nga Modyul.

Para sa Magtutuon

Kumusta, maayong paggamit niining (MTB-MLE sa Ikaduha nga Grado) Alternative Delivery Mode (ADM) Modyul sa paghatag sa komento ug pangutana.

Kini nga Modyul gihimo para matagaan ka sa makahuluganon nga higayon para sa mga giniyahan ug gawasnong pagkat-on subay sa imong kaugalingon nga lihok ug panahon. Isip aktibo nga magtutuon, mahimo nimo ang pagproseso sa sulod niining modyul.

Kini nga Modyul adunay mga parte katugbang sa mga icons:

 Kat-oni	Dinhi nga bahin, mahibaloan kung unsa ang kinahanglan nga matun-an sa modyul.
--	---

 Pasiunang Pagsulay/Sulayi	<p>Ang katuyoan niini nga bahin sa buluhaton mao ang pagsusi sa imong naunang kahibalo mahitungod sa leksiyon nga imong pagatun-an. Kung makuha nimo ang ensakto nga mga tubag (100%), pwede na nimo dili gamiton kini nga modyul.</p>
 Pagsusi	<p>Kini ang hamubo nga buluhaton o paghisgot sa nauna nga kahibalo para matabangan ka nga makonek ang karon ug sa una nga leksiyon.</p>
 Sulayi ug Kat-oni	<p>Dinhi nga bahin, ipaila ang bag-o nga leksiyon sa nagkalain lain nga pamaagi sama sa usa ka istorya, kanta, balak, pagpresentar sa problema, sitwasyon, o mga buluhaton.</p>
 Hisgutan Ta	<p>Dinhi nga parte, tagaan ka og hamubo nga panaghigot sa leksiyon. Ang katuyuan niini para matabangan ug masabtan ang bag-o nga konsepto ug kahanas.</p>

 <p>Pagpalambo sa Kahibalo</p>	<p>Naglangkob kini sa mga buluhaton nga giniyahan og gawasnon pagbansay para mapalig-on ang imong pagsabot ug kahanas sa leksiyon. Mahimo nimo nga tan-awon kung husto ba ang imong tubag sa mga buluhaton sa pagtan-aw sa tubag nga nahimutang sa susi sa hustong tubag nga anaa sa katapusan nga parte sa modyul.</p>
 <p>Hinumdumi</p>	<p>Kini naglangkob sa mga pangutana o pagbutang sa mga tubag diha sa gibutangan og blanko nga parte sa pahayag para mapaproseso kung unsa ang natun-an nimo gikan sa leksiyon.</p>
 <p>Buhata ug Kat-oni</p>	<p>Kini naglangkob sa mga buluhaton nga makatabang sa imo para mabalhin ang bag-ong kahibalo o kahanas sa tinuod nga sitwasyon o ang kamatuoran sa kinabuhi.</p>

 Tantiya	Kini usa ka buluhaton nga ang katuyuan masukod ang lebel sa kahibalo nga nakab-ot sa natun-an nga kompetensi.
 Dugang nga mga Buluhaton	Dinhi nga bahin, adunay ihatag nga dugang nga mga buluhaton para mapalambo ang imong kahibawo ug kahanas sa natun-an nga leksiyon.
 Susi sa mga Tubag	Naglangkob kini sa ensaktong tubag sa tanan nga mga buluhaton nga anaa sa modyul

Sa katapusan nga parte ani nga modyul, makita usab ang:

Pakisayran

Kini ang listahan sa tanan nga gikuhaan sa pagbuhat ug pag-ugmad niini nga modyul.

Ang mosunod mao ang importante nga pahinumdom sa paggamit niini nga modyul:

1. Ampingi ang paggamit niini nga modyul. Ayaw butangi o sulati sa bisan unsa nga mga marka o sulat sa bisan asa nga parte sa modyul. Maggamit sa lain nga papel sa pagtubag sa mga tahas ug buluhaton.

2. Ayaw kalimti ang pagtubag sa Sulayi sa dili pa mobalhin sa laing gihatag nga buluhaton nga naa niini nga modyul.
3. Basaha ug maayo ang mga direksiyon sa dili pa buhaton nga mga buluhaton sa pagbansay.
4. Obserbahe ang pagkamatitud-anon og ang integridad sa pagbuhat sa mga buluhaton ug sa pagsusi sa insakto nga mga tubag.
5. Humana sa ang gibuhad nga buluhaton ayha moadto sa uban pa nga mga buluhaton.
6. Ibalik ang modyul sa imong magtutudlo o o sa facilitator kung mahuman na ang pagtubag sa tanan nga mga buluhaton.

Kung ugaling naglisod ka sa pagtubag sa mga buluhaton , ayaw pag duha-duha pagkonsulta sa imong magtutudlo o facilitator. Mahimo ka usab mangayo ug tabang sa imong nanay ug tatay , sa imong magulang o sa bisan kinsa nga mga kauban sa balay nga makatudlo nimo. Imong huna-hunaon pirmi nga wala ka nag-inusara.

Maglaum kami nga pinaagi niining modyul makasinati ka sa usa ka makahuluganon nga kahibalo ug makakuha ka sa lawom nga pagsabot nga may kalabutan sa kompetensi nga gitun-an

Kat-oni

Karon tun-an nato ang mahitungod sa pag-ila sa mga parte sa pahayag.

Hinumduman nato nga ang pahayag adunay:

- sugpay (**subject**)
- panayag (**predicate**).

Ang **sugpay** mao ang gihisgotan samtang ang **panayag** naghisgot mahitungod sa sugpay.

Kini mao ang pasiunang pagsulay lamang mao nga ayaw kagool. Tubaga kini sa kaya lang nimo.

Andam ka na ba? Sugdan na nato kini sa pagtubag.

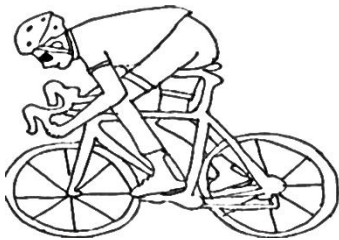

Pasiunang Pagsulay/Sulayi

Basaha ang mga pahayag nga naa sa ubos. Badlisan kausa ang **sugpay** og kaduha ang **panayag**.

1. Naghawid og iro si Ana.

2. Si Kuya Boy nagbiseklita.

3. Nindot tan-awon ang mga bulak.

4. Si papa nagtrabaho sa opisina .

5. Nagdala og duha ka luwag among kusinero.

Pagsusi

Nag-istoryahanay sila ate ug kuya mahitungod sa ilang mga maninoy ug maninay nga sila mga buotan.

- Kinsa ang gi-istoryahan ni ate ug kuya?
- Unsa ang ilang gi-istorya mahitungod sa ilang mga maninoy ug maninay?
- Kahibalo ka ba kon unsay tawag sa gihisgutan?
- Unsa man sad ang tawag sa ilang gi-istorya kabahin sa ilang maninoy ug maninay?

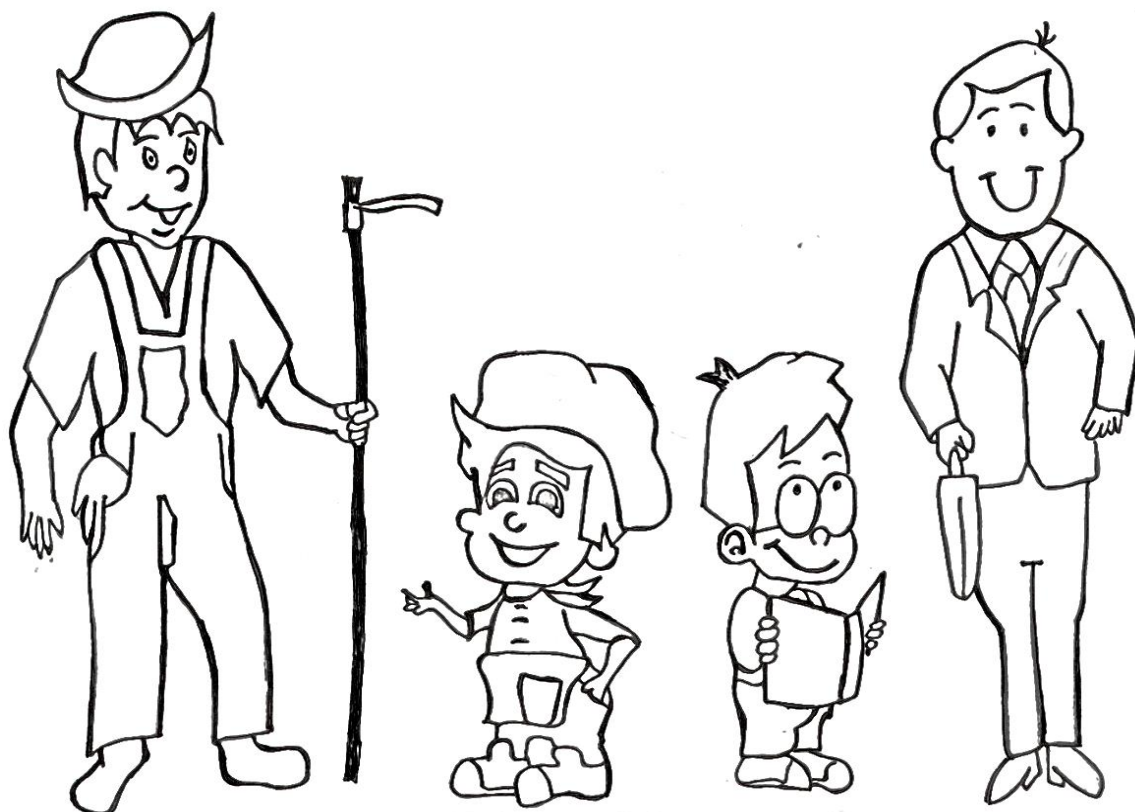
Mga Minugbo nga Sulat sa Magtutudlo

Balik-balika pagbasa ang mga pahayag aron masabtan kini ug makuha o masulat nimo ang saktong tubag. Kung adunay mga pulong nga dili nimo masabtan pangutana sa imong ginikanan o igsoon.

Sulayi ug Kat-oni

Basaha ang istorya ug tubaga ang mga pangutana.

Ang Akong Manghod Nga Si Yanyan

Ang akong manghod nga si Yanyan usa ka batang buotan. Mosunod siya sa sugo sa among ginikanan. Tungod ana siya gigantihan. Nagpalit ang among ginikanan og sapatos ug mga dulaan para iya kining magamit. Ang among mga silingan nalipay sa iyang maayong batasan. Ang iyang magtutudlo mapasigarbohon. Nahimo siyang sumbanan sa iyang mga klasmeyt o sa ubang katawhan.

Pangutana:

Isulat sa imong papel ang imong tubag sa mga pangutana.

- 1.Unsa ang ulohan sa estorya?
- 2.Kinsa ang mga tawo sa estorya?
- 3.Kinsa ang gihisgotan sa istoryahan sa unang Pahayag?
- 4.Unsa siya nga klase nga bata?
- 5.Kinsa ang gihisgutan sa ika-upat nga pahayag?
- 6.Unsay gibuhad sa tawo nga gihisgutan?
7. Kinsa ang gihimong sumbanan? Ngano man?
8. Kun ikaw ang igsoon ni Yanyan unsa imong bation? Ngano man?

Karon atong balikan ang mga pahayag nga gigamit sa istorya ug pangitaon nato kung kinsa ang gihisgotan.Isulat kini sa papel.

1. Ang akong manghod usa ka batang buotan.
2. Mosunod siya sa sugo sa among ginikanan.
3. Nagpalit ang among ginikanan sa sapatos ug mga dulaan.
4. Ang mga silingan nalipay sa iyang maayong batasan.
5. Ang iyang magtutudlo mapasigarbohon.

Hisgutan Ta

Nahinumduman pa ba nimo ang atong leksiyon mahitungod sa pahayag ug dili pahayag?

Ang **Pahayag** pundok sa mga pulong nga adunay kompletong ideya, nagsugod kini og dako nga letra ug nagtapos sa tuldok o puntong timaan. Samtang ang **dili pahayag** dili kompleto ang ideya nga gihatag. Adunay mga parte ang pahayag.

Atong susihon ang mga pananglitan para ato kining masabtan .

Pananglitan:

Nagsakay si kuya **Jeron** og motor.

Ang **Agila** nagkaon og halas.

Kinsa ang gihisgutan sa unang pahayag? Unsa ang gihisgutan sa ikaduha? Ang mga pulong sa taas nga gilinyahan mao kana ang gihisgutan, gitawag kini nga sugpay o **subject**.

Ato sad tan-awon ang pahayag nga naa sa ubos.

Si Tito Marlon **nagsayaw**.

Si Tita Luna **nananom og bulak**.

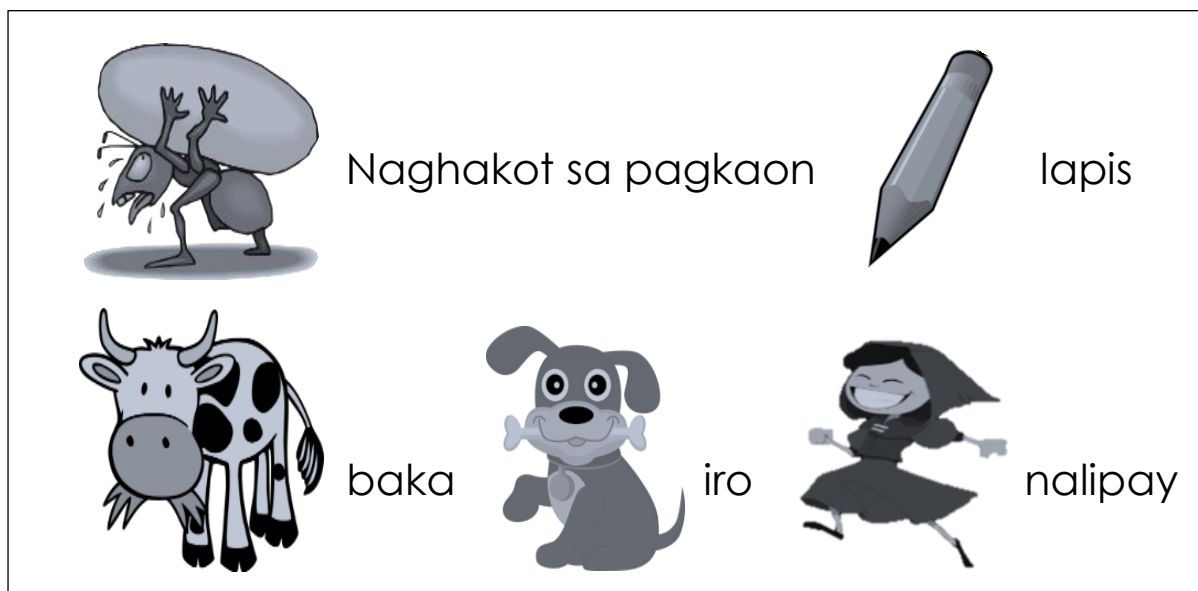
Unsa ang gibuhad ni Marlon? Unsa ang gibuhad ni Luna? Ang mga gilinyahan nagsulti mahitungod kang Marlon ug Luna. Kini gitawag nga **panayag** o *predicate*.

Pagpalambo sa Kahibalo

Kopyaha ang pundok sa mga pulong apil ang linya sa imong papel ug kompletoha kini. Pagpili sa tubag nga makit-an sa kahon. Agi og timailhan adunay hulagway ug nakasulat nga **S** ug **P** nga makit-an sa ubos sa linya, ang **S** nagbasabot sa pulong nga **sugpay** samtang ang **P** nagpasabot sa pulong nga **panayag**.

1. Ang _____ gamiton sa pagsulat.
S **P**
2. Ang among _____ nagkaon og sagbot.
S **P**
3. _____ ang amigas.
P **S**
4. _____ si ate.
P **S**
5. Ang among _____ nagkaon og bukog.
S **P**

Unang Giniyahang Buluhaton

Kopyaha ang pahayag sa imong papel. Ilha ang sugpay o ang gihisgutan niini ug lingini kini.

Pananglitan: **Ang bata** nagtabang sa mga buluhaton.

1. Tambok ang binuhing iring.

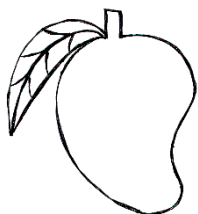

2. Taas ang kahoy.

3. Nagkanta si lolo.

4. Ang mangga hinog kaayo.

5. Si Berto kamao mo gitara.

Unang Pagtantiya

Kopyaha ang mga pahayag sa imong papel. Kolori sa pula nga krayola ang **sugpay**.

Pananglitan: **Ang langgam** naglupad – lupad sa sanga.

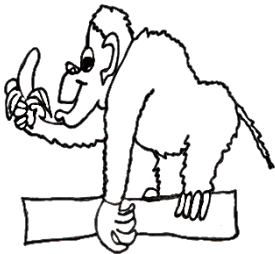
1. Nanglaba si Mama.
2. Si Tito natulog.
3. Nalipong si nanay.

4. Ang bata naghilak.
5. Ang among iro nagdagan-dagan.

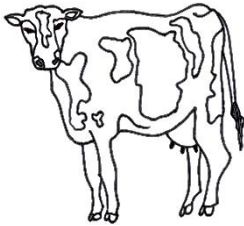
Ikaduhang Giniyahang Buluhaton

Kopyaha ang mga pahayag. Ilha ang **panayag** o mga pulong nga naghulagway sa gihisgutan sa maong pahayag. Kolori kini sa asul nga krayola.

Pananglitan: **Si tatay natumba sa daplin.**

1. Ang unggoy nagkaon og saging.

2. Ang among baka dako.

3. Nagdagan-dagan ang akong manghod.

4. Nag-ampo si Nilo.

5. Ang akong ig-agaw nagkanta sa programa.

Ikaduhang Pagtantiya

Kopyaha ang pahayag ug ikahon ang **panayag**.

1. Si Mama naligo sa sapa.
2. Nanglaba si ate Berta.
3. Ang iro natulog sa gawas.
4. Nanghugas og plato si Alma.
5. Si Natoy nagsag-ob og tubig.

Unang Gawasnong Buluhaton

Kopyaha sa imong papel ang *table* nga naa sa ubos sa mga pahayag. Isulat ang **sugpay** sa unang kolum ug isulat ang **panayag** sa ikaduhang kolum.

1. Si Mara nagkatawa.
2. Nagluto si Ani.
3. Si mama nag-adto sa merkado.
4. Naghilak ang akong manghod.
5. Ang ulod nagkaon og kapayas.

Sugpay	Panayag

Unang Pagtantiya

Pagkuha sa imong papel piloa kini. Basaha dayon ang pahayag nga gisulat sa ubos. Isulat ang **sugpay** sa walang bahin ug isulat ang **panayag** sa tuong bahin niini.

1. Pula ang kotse namo.
2. Si Rosa nagsaka sa kahoy.
3. Taas kaayo si Tito.
4. Ang iro nag-awhag.
5. Ang bata nagpakilimos sa dalan.

Ikaduhang Gawasnong Buluhaton

Isulat ang **sugpay** kung ang gilinyahan mao ang gihisgutan ug **panayag** kung kini nagsulti bahin sa gihisgutan. Kung ang pulong nga gilinyahan dili mao ang sugpay ihatag ang insaktong tubag.

Isulat ang tubag sa imong papel.

1. Nagluha ang mata ni Nardo.
2. Si Miko nagkagod og lubi.
3. Nagluhod si Myla.

Hinumdumi

4. Si Mama nag-ampo.
5. Ang tubig kusog moagas.

Ikaduhang Pagtantiya

Basaha ang mga pahayag isulat ang **S** kung ang gilinyahan nga pulong **sugpay** ug isulat ang **P** kung kini **panayag**.

1. Naglupad ang Maya.
2. Ang baki nagtingog.
3. Ang prutas daghan og sustansiya.
4. Dako ang among balay.
5. Nagdali si lolo Anton pag adto sa eskwelahan.

Ang pahayag adunay duha ka bahin ang **sugpay** ug ang **panayag**.

Ang **sugpay** o *subject* mao ang gihisgutan samtang ang **panayag** o *predicate* nagsulti kini mahitungod sa gihisgutan, kini sab nagsulti kung unsay gibuhad o naghulagway sa sugpay.

Buhata ug Kat-oni

Kopyaha ang pundok sa mga pulong apil ang lingin ug ang linya. Isulat ang **S** sa lingin kung ang nawala sugpay, **P** kung ang nawala panayag. Isulat ang saktong tubag sa linya. Pamili sa mga pulong o polongan nga naa sa kahon.

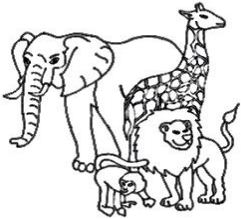
lola	Carding	ate
nagpalit	hapsay	

- 1. Nagtuplok-tuplok si _____ sa kompyuter.
- 2. _____ si kuya Cardo sa tindahan.
- 3. Si _____ taas og buhok.
- 4. Ang among palibot _____.
- 5. Nagyuko si _____.

Pagtantiya

Basaha ang mga pahayag nga naa sa ubos. Pagdibuho sa trianggulo sa imong papel ug isulat ang **sugpay** sa sulod niini. Pagkahuman isulat sa abay niini ang **panayag**.

1. Ang mananap nagtapok.

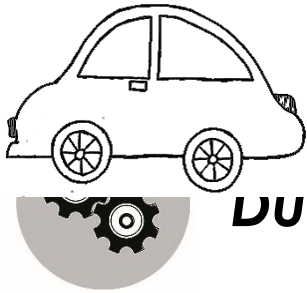
2. Nalipay ang akong mga iya-an.

3. Si Luna naghawid og balloon.

4. Si kuya naminaw sa kanta.

5. Gamay ang among sakyanan.

Dugang nga Buluhaton

Sa tabang sa imong ginikanan paghimo og pahayag.
Linyahi kausa ang **sugpay** ug linyahi kaduha ang **panayag**.

Susi sa Insaktong Tubag

Pasiunang Pagsulay/Sulay!

1.	Ana	naghawid sa iro
2.	Boy	nagbisekita
3.	mga bulak	nindot tan-awon
4.	papa	nagtrabaho sa opisina
5.	kusinero	nagdala og duha ka luwag

Unang Gawasnong Bulhaton	
Sugpay	Panayag
1.Mara	nagkatawa
2.Ani	nagluto
3.mama	nag-ado sa merkado
4.manghod	naghilak
5. ulod	nagkaon sa kapayas

Ikaduhang Pagtantiya
1.naligo sa sapa
2.nanglaba
3.natilog sa gawas
4.nanghugas sa plato
5.nagsag-ob og tubig

Unang Pagtantiya
1.Nanglaba si Mama .
2.Si Tito natilog.
3. Nalipong si nany .
4. Ang bata naghilak.
5. Ang among iro nagdagan-dagan.

Ikaduhang Giniyahan nga Bulhaton
1. Ang ungyoy nagkaon sa saging .
2. Ang among baka dako ang Nagdagan-dagan ang akong manghod.
4. Nag-ampo si Nilo.
5. Ang akong ig-agaw nagkanta sa programa .

Unang Giniyahan nga Bulhaton
1. Tambok ang binuhing iring .
2. Taas ang kahoy .
3. Nagkanta si lolo .
4. Ang manga hingog kayo.
5. Si Berto kamao mo gitara.

Pagsusi
1.mga maninoy ug maninay
2.mga buotan
3-4. Note: Nag depende ang tubag sa bata

Pagpalambo sa Kahibalo

1. Ang **lapis** gamiton sa pagsulat. S P

2. Ang among **baka** nagkaon sa sagbot. S P

3. **Naghakot sa pagkaon** ang amigas. P S

4. **Nalipay** si ate. P S

5. Ang among **iro** nagkaon sa buko. S P

Buhata ug kat-oni

1. Nagtuplok-tuplok si S P Carding sa kompyuter.

2. Nagpalit si Cardo sa S P tindahan.

3. Si ate taas og bukok. S P

4. Ang palibot hapsay. P S

5. Nagyuko si lola. S P

Ikaduhang Pagtantiya

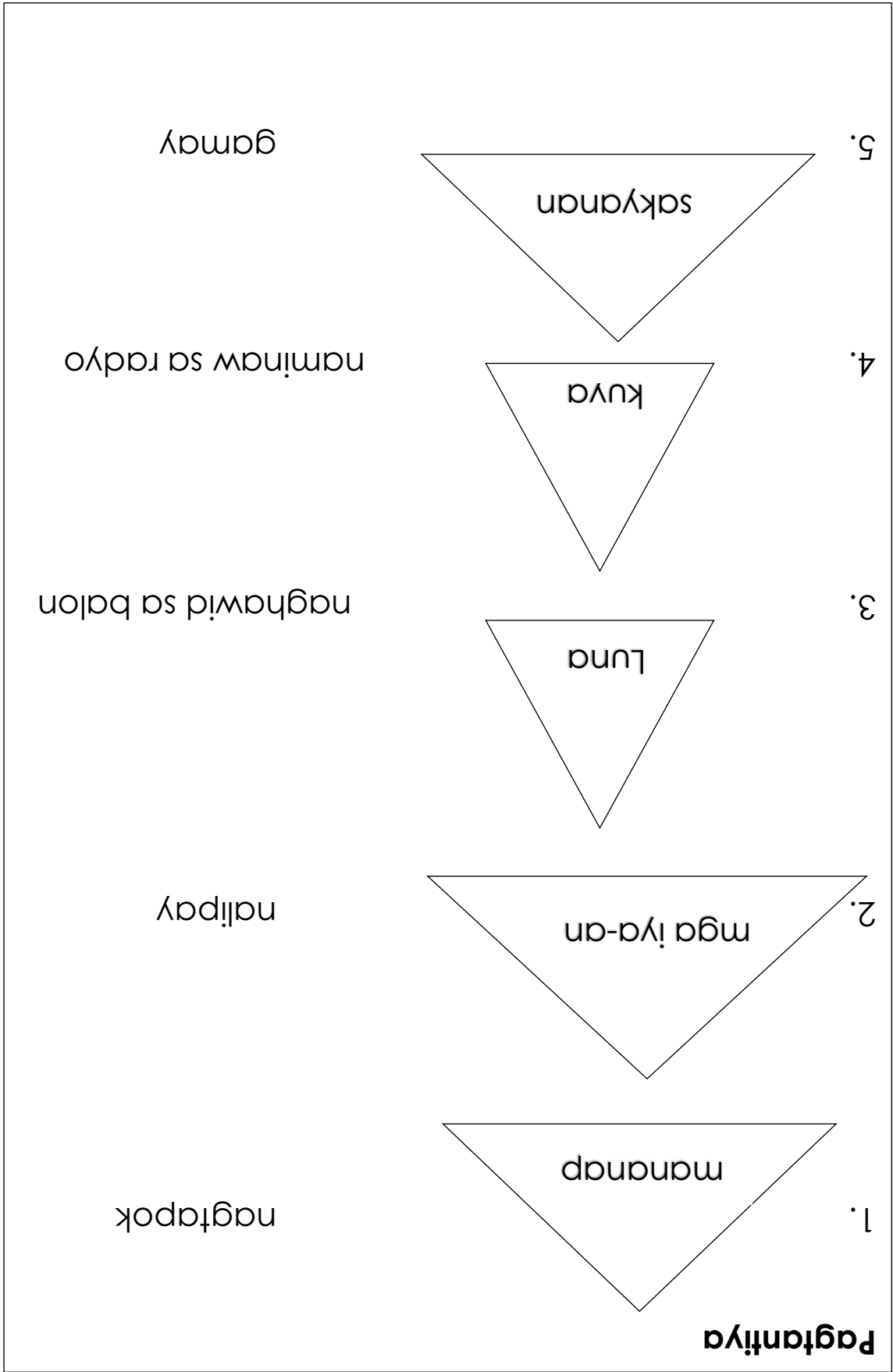
1.P
2.S
3.P
4.P
5.S

Ikaduhang Gawasong Bulhaton

1. Panayag
2. Sugpay
3. Panayag
4. Sugpay
5. Panayag

Unang Pangtantiya

Sugpay	Panayag
1. kotse	pula
2. Rosa	nagsaka sa kahoy
3. Tito	taas kayo
4. iro	nag-awhag
5. bata	Nagpakilimos sa dalan

Pakisayran

Selgas, C.S. , Alonso, G. C., Pilapil I.T., et al, (2013). Mother Tongue – Based Multilingual Education 2. MGO Enterprises.

www.pixabay.com

Alang sa inyong mga pangutana o komento, sulat o tawag sa:

Department of Education – Division of Camiguin

B. Aranas St., Poblacion, Mambajao, Camiguin Province

Email Address: depedcamiguin@gmail.com, camiguin@deped.gov.ph

Cellphone no: 09057284681